

Lisa 2.

Paide linna-ala kinnismälestised väljaspool muinskaitseala

Mälestise nimi

Paide kultuurimaja

Mälestise registri number

30768

Määrused ja käskkirjad

"Paide kultuurimaja kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri käskkiri 13.09.2016 nr 1-2 /149 Kuupäev: 13.09.2016

Mälestise tunnus

Terviklikult säilinud algse mahu, välisilme ja unikaalse sisekujundusega postmodernistlikus stiilis kultuurimaja silmapaistev esindaja Eestis.

Mälestise kirjeldus

Algses mahus on valdavas osas säilitanud algse arhitektuurse välisilme, plaanilahenduse ja interjöörid. Säilinud on hoone fassaadiviimistlus (dolomiitplaadid ja krohv), akende paigutus ning vitraaž peaukse kohal. Hoone ruumiplaneering on postmodernismile iseloomulikult keeruline oma mitmete vahekorrustega ning kohati läbi mitme korruse ulatuvate ruumide ja vaadetega. Interjäär ja eksterjäär moodustavad ühtse terviku – mõlemas on läbivaks motiiviks ruudukujund. Interjööri avaliku tsooni sisutus on valminud selle hoone tarbeks. Läbivalt on kasutatud ruudumotiiviga valgusteid, sama ruudumotiiv jätkub ka garderoobis, siseustel, interjööris olevatel piiretel, prügikastidel, kohviku mööblil ja klaasmosaiikidel, suure saali laes ja seinapaneelidel jm. Hoones on mitmes kohas kasutatud dekoratiivset klaasi – vitraažid on väikese saali rõdupiirdeks, hoone peaukse kohal ja kohvikuakende ees;

kohviku lagi ja tugipostid on lisaks kaetud peegelklaasist mosaiikidega. Esimese korruse vestibüüli kujunduses on kasutatud palju dolomiiti, mis rõhutab samuti välis- ja siseruumi ühtsust. Hoone on kasutuses kultuurikeskusena. Hoone ümber on kujundatud astmeline maastik, peasissepääsu rõhutavad massiivsed dolomiitpostidel välisvalgustid.

Mälestise asukoha kirjeldus

Hoone paikneb pikima linna läbiva tänava ääres, Paide kesklinna piirkonnas. Ehitis on rajatud endise kitsarööpmelise raudtee teetammi asukohale, tühermaale.

Pärnu tn 18 kinnistu piirneb lääneilmakaarest segatüüpi ehitistest koosneva elamukvartaliga, idasuunda jäävad nüüdisaegsed kaubanduspinnad (toidukauplused) ja kultuurikeskuse juurde kuuluv autoparkla. Lõunanaabriks on Lääne-Eesti Päästkeskuse Järvamaa päästeosakonna Paide päästekomando staabihoone ja põhjas, üle Pärnu tänava, asub Lembitu park (planeeriti 1936.-37. a., oma praeguse kuju sai park 1980-ndatel aastatel).

Planeering on postmodernistlikule perioodile iseloomulik. Oluliseks väärtuseks on ehitise ühendamine haljastatud eritasapinnalise maastikuga krundil ühtseks terviklikuks keskkonnaks. Hoone astub ümbritsevaga dialoogi üle Pärnu tänava asuva Lembitu pargi kaudu: maja peasissepääs on taotluslikult positsioneeritud pargialleega ühele teljele.

(Eksperthinnang L. Hansen, 2010)

Mälestise asukoha kirjeldus

Paide kultuurimaja lähiümbruses asuva puuderivi püramiidtammed ja -jalakad on istutatud 1990. aastal toimunud Maa päeval ning tähistavad osalenud maakondi ja linnu. 22. aprillil 1990. a korraldati Paides UNESCO egiidi all esimene Maa päev, mida jäid tähistama Ülemnõukogu esimehe Arnold Rüütli, UNESCO esindaja Liisa Jääskeläise ning maakondade ja linnade delegatsioonide istutatud puud.

Mälestise ajalugu

1980. aastatele iseloomulik rajoonikeskuse suur kultuurimaja valmis 1987. aastal. Hoone on projekteerinud arhitekt Hans Kõll, sisearhitektid Tiiu Pai ja Taimi Rõuk. Vitraažide autor on Kaarel Kurismaa, kohviku peegellae ja tugipostide dekoratsioonide autor Kalev Roomet.

Hoolduskava

Igakevadine katuse ja sadevetesüsteemide ülevaatus. Sadevetesüsteemide puhastamine üks kuni kaks korda aastas. Vajadusel jooksev katuseremont. Sokli, seinte ja avatäidete ülevaatus kord aastas. Hooldusremont.

Mälestise nimi

Paide Saksa Tütarlaste Eragümnaasiumi hoone

Mälestise registri number

4013

Määrused ja käskkirjad

"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 19.03.1997 a. määrus nr.3, (RTL 1997, 65, 355) Kuupäev: 19.03.1997

Mälestise tunnus

Üks väheseid heimatstiilis koolimajaks ehitatud hooneid.

Mälestise kirjeldus

Heimatstiilis hoone on sümmeetrilise põhiplaani ja fassaadiga, mitmetasapinnalise kõrgel, algselt kivist kelpkatusega 2-korruseline telliskiviehitus, mille risaliiditaolist eenduvat keskosa rõhutavad tel-listest dekoratiivdetailid (karniisid, aknapiirded, niššid) ning akende rütm.

Interjööris on tehtud hulk ümberehitusi.

(J. Viires, Eesti Arhitektuur)

Mälestise ajalugu

Projekteerinud 1908, arh. E. Jacoby. Ehitati saksa tütarlastekooliks. 1950. a-te lõpust on hoones haigla, 1960. a-tel laiendati juurdeehitisega.

Hoolduskava

Igakevadine katuse ja sadevetesüsteemide ülevaatus. Sadevetesüsteemide puhastamine üks kuni kaks korda aastas. Vajadusel jooksev katuseremont. Sokli, seinte ja avatäidete ülevaatus kord aastas. Hooldusremont.

Mälestise nimi

Paide Reopalu kalmistu

Mälestise registri number

4014

Määrused ja käskkirjad

"Kultuurimälestiseks tunnistamine" Kultuuriministri 19.03.1997 a. määrus nr.3, (RTL 1997, 65, 355) Kuupäev: 19.03.1997

Mälestise tunnus

18.saj. II poolel rajatud kalmistu piirkonnale iseloomulik näide, kus on säilinud vanu hauatähiseid-, hauapiirdeid, ajaloolised haljastuselemendid, ajalooline planeering, ümbritsev piire ning väravad.

Mälestise kirjeldus

Kalmistut piirab lõunaküljelt paekivi kuivladumüür, idaküljelt pae- ja maakivilaotis, mujal piirdeta. Lõunaküljel kaks väravat. Idapoolne: paekivipostid, kahepoolsed sepisväravad. Läänepoolne (keskne): paekivist, lubjatud, väravapostid, nende peal puitkate-viiluga, kaetud katusekividega, puitosasse sisselõigatud daatum: 1774 (kalmistu asutamise aasta). Värava ees kahepoolsed täispuitväravad (voodrilauast) sepietatud hingedel ja sepsilukuga. Kalmistul leidub sepis- ja valutähiseid, üksikuid sepiäedu, üks malmaed, hinnalisi graniittähiseid, mõned marmoristid. Paide Reopalu kalmistul asuvad järgmised ajaloomälestised: II maailmasõjas hukkunute ühishaud (reg-nr 4015), Terroriohvrite ühishaud (reg-nr 4016), II maailmasõjas hukkunute ühishaud (reg-nr 4017), Terroriohvrite ühishaud (reg-nr 4018), Terroriohvrite ühishaud (reg-nr 4019), I maailmasõjas hukkunute matmispaik (reg-nr 4020).

Mälestise ajalugu

Kalmistu asutatud 1774

Kalmistu on kasutusel tänaseni.

Mälestise nimi

Koolihoone Paides Tallinna t 60

Mälestise registri number

15068

Määrused ja käskkirjad

"Kultuurimälestiseks tunnistamine" kultuuriministri 11.02.1998 määrus nr. 4, (RTL 1998, 147/148, 554) Kuupäev: 11.02.1998

Mälestise tunnus

Väikelinna koolihoone, kus on paiknenud mitmed piirkonna ajaloos tähtsust omavad õppeasutused.

Mälestise kirjeldus

Endisest koolihoonest on säilinud ainult kivist sokliosa, hoone ülejäänud maht on tulekahjus hävinud.

Mälestise ajalugu

Hoone seinal oleva raidkivi dateeringu põhjal on hoone ehitatud 1869. aastal. Maja kuulus Paide kaupmehele Peter Wilhelm Hoffmannile. Tema lesk müüs hoone 1902. aastal Paide linnavalitsusele, misjärel hakati hoonet kasutama koolimajana. Endises Hoffmanni villas alustas 1902. aastal tegevust Paide tütarlastekool, millest 7 aastat hiljem kasvas välja Järvamaa esimene gümnaasium. 1. septembril 1909. aastal muudeti senine tütarlastekool Paide Tütarlaste Gümnaasiumiks, mis 1910. aastal kolis vastvalminud koolihoonesse Posti tänaval. Endine Hoffmanni villa anti poeglaste linnakooli kasutusse, millest edaspidi arenes Poeglaste Reaalgümnaasium. Aastatel 1904 kuni 1924 asus hoones lisaks koolile ka muuseum.

12. jaanuaril 1904. aastal asutati Järvamaa Muinasasjade Alalhoidmise Selts. Seltsi asutajad ja eestvedajad olid apteeker ja linnapea magister O. Brasche, pastor C. Rall, kaupmees A.

Stamm ja teised. Paide linn andis kogude hoidmiseks ja kooskäimiseks tasuta kasutada ruumid linna tütarlastekoolis. Kiiresti remonditi ruumid, kohalik tisermeister valmistas vitriinid ja 31. juulist 1905. aastast pärinevad esimesed sissekanded külalisraamatus.

1912. aastal annetas Paide apteeker Oskar Brasche muuseumile Paide vana apteegi sisustuse, mis leidis koha Tallinna tn 60 hoone soklikorrusel asuvates võlvitud ruumides (kaunite maalitud võlvidega ruumid on jäädvustatud fotol). 1924. aastal koliti muuseum uutesse ruumidesse Tallinna tn 18 koolimaja esimesele korrusele.

1. novembril 1924 alustas Tallinna tn 60 majas, endise poeglase gümnaasiumi hoones tegevust Järva maakonna ja Paide linna Puu- ja Rauatöökool. Kooli soklikorrusel olid sisse seatud metalliosakonna õpperuumid ning tööstuskoolil oli ka oma jõujaam, mis andis koolile elektrienergiat. Teisel korrusel paiknesid klassiruumid ja puutöökoda. Saaliks kasutati teise korruse keskel olevat suuremat ruumi. 1927. aastast sai kooli uueks nimeks Paide Tööstuskool.

Hoone põles 2016 aastal. Säilinud on vaid hoone sokliosia.

Hoolduskava

Katta säilinud sokliosia müürid sadevete kahjustuste vältimiseks. Tagada müüride säilimine hoone kogu perimeetri ulatuses. Tagada sadevete äravool vundamendilt hoonest eemale.

Allikas: Kultuurimälestiste Riiklik Register